

Åpningstale til NPU konferansen 2016

Ingrid E. Handeland, direktør i NPU

Kjære medlemmer og samarbeidspartnere, ærede publikum!

Jeg var fristet til å åpne med et lengre sitat fra Goethes Faust – i forspillet i teatret – hvor Goethe lar direktøren og teaterdikteren utkjempe en verbal duell om forholdet mellom kunst og publikum. Jeg valgte i stedet et litt mer oppdatert og ikke fullt så pretensiøst utgangspunkt: en strofe fra en av mailene til produsenten vår Nina.

this is a huge spleiselag - you are very welcome to join in!

Denne konferansen ER nemlig et stort spleiselag. På samme måte som resten av virksomheten.

Hovedsponsor er departementet, som gjennom sin grunnfinansiering av NPU gjør det mulig å programmere og produsere denne konferansen uten å dekke inn lønnsutgiftene over deltakeravgiften.

Stavanger kommune, Rogaland fylkeskommune og NTO bidrar med økonomiske tilskudd. TrAP har kuratert den sesjonen som heter Kulturell Makt Tou scene, Stavanger kulturskole og Stavanger Konserthus byr på sine lokaler, – og Rogaland Teater og Museene i Stavanger har vært aktive i utviklingen og formidlingen av konferansen. Det er over 30 medvirkende på ledernivå i og utenfor medlemsinstitusjonene våre, fra inn – og utland - som bidrar med tid og kunnskap – uten å ta seg betalt et rødt øre – i kulissene er det designere og gode hjelpere som yter mye mer enn det man egentlig kan forvente. De vet selv hvem jeg tenker på. Og endelig er det alle dere som kommer til Stavanger for å delta som publikum. Hjertelig takk til alle sammen!

Medlemmene må ta ansvar

Medlemmene må ta ansvaret, sier departementet. Men det gjør dere allerede. Gjennom undersøkelser og deltakeravgifter har dere til sammen bidradd med mer enn departementet i år. Av en omsetning på om lag 5 millioner står dere for 2,8 – staten for 2,2. Det er i dag 152 medlemmer i NPU. Ca 80 har valgt å prioritere denne konferansen. At det sitter så mange som 280 mennesker i salen tar vi som et tegn på at vi klart å skape et program som har relevans og som forhåpentligvis også kan skape resonans i tiden etter konferansen.

Og apropos fremtid og veien videre. I programheftet har vi gjort plass til dine egne notater. Sett av en side bakerst til den siste posten på programmet i morgen, og noter tips og råd til den videre utviklingen av NPU. Hva burde være vår hoved-agenda? Skal vi sette oss noen felles mål? Og hvilke tjenester burde

NPU levere? Er det bra slik vi har rigget det nå – med undersøkelser og formidling av funn og best praksis? Burde vi spesialisere oss på å løfte fram nyskapende og kunstbaserte formidlingsmetoder, eller burde vi bidra til å få på plass en digital tjeneste som gir hele feltet bedre markedsinnsikt? Noe a la The Audience Finder, som vår storesøster i England har utviklet, og som presenteres i morgen her i Zetlitz fra 11-12? Ordet er fritt klokken 14:45 til 15:00. Grip det!

Hva vi arbeider for

Noen synes åpenbart at det er vanskelig å få tak i hva publikumsutvikling egentlig handler om og hva Norsk publikumsutvikling står for og bidrar med.

I formålsparagrafen heter det at vi skal arbeide for økt kunnskap om publikum og økt oppslutning om våre medlemmers tilbud. I næringspolitisk terminologi vil det si å bygge etterspørsel etter kunst, men det handler like fullt om kulturelt demokrati – om å forsøke å bryte urettferdige mønstre i deltakelsen og sørge for en mer rettferdig fordeling av kulturgodene.

Et av årets hovedtema er mangfold. Mangfold er utgangspunkt for innovasjon og nyskaping. Mangfold er ikke ensbetydende med sosialomsorg, selv om det KAN være det, – mangfoldiggjøring av publikum er det vi snakker om, det handler om å aktivere deler av befolkningen som foreløpig ikke fatter interesse for det vi driver med. Og om mangfoldiggjøring av tilbudene til ulike typer mennesker i ulike livsfaser og med ulike typer behov.

Det vi bidrar med er kunnskap om hvordan kulturmarkedet ser ut. Hvilke grupper som utmerker seg og hva de trenger av innhold og budskap for å velge å oppsøke kulturinstitusjonene. Og vi undersøker best praksis i feltet gjennom NPU prisen. Vi styrker kunnskapsgrunnlaget – gjennom undersøkelser og kursing av medlemmer – sånn at de kan bygge helt nye markedet for kunst og kultur.

Mange av de store klarer seg helt fint uten hjelp fra NPU. Verden går ikke under om vi blir lagt ned. Men mange av de små og mellomstre organisasjonene setter pris på støtte. Og vi fungerer som en plattform for deling av kunnskap og best praksis på tvers. De tre finalistene til årets NPU-pris har gjort helt forbilledlig arbeid uten at vi har hatt så mye som en finger med i spillet. Men det at vi finner fram til de gode prosjektene og tiltakene - og sørger for at de deles med resten av feltet, det er et eksempel på hva vi bidrar med.

Undersøkelsene vi gjennomfører er et annet. Vi skreddersyr undersøkelser for institusjoner og fylkeskommuner, og for spleiselag av institusjoner i en region. Vi leverer i disse dager en stor undersøkelse til Akershus fylkeskommune, og står på startstreken av en tilsvarende i Bergen og Hordaland. Planen var å kartlegge norsk publikum i alle regioner og skape et sammenligningsgrunnlag.

Vårt mål er å bidra til å løfte feltet, og vi har greid å få et kulturpolitisk konstruksjon til å bli butikk. Men vi er avhengig av offentlig tilskudd for å holde hjulene i gang.

Et overraskende forslag

NPU har skapt etterspørsel etter publikumsinnsikt de årene vi har vært aktive i feltet. Nå er vi i ferd med å kunne møte den etterspørselen. Vi øker egenfinansieringsgraden og trodde det ble sett og at det ville bli belønnet med om ikke OPPTRAPPING av tilskuddet, så i alle fall en videreføring. Det kom som et sjokk og det føles helt urimelig å bli nullet over natten uten forvarsel.

I lys av det faktum at regjeringen strammer inn den offentlige pengebruken i det etablerte feltet vil vi kanskje oppleve at flere medlemmer kvier seg for å bruke penger på å arbeide kunnskapsbasert i tiden fremover. I et felt som er så avhengig av statsstøtte – vil det for mange være fristende å HOLDE på det publikummet man har, og utvikle relasjonen til kjøpesterke og kjøpsmotiverte grupper. I en sånn situasjon er det i alle fall ikke åpenbart at du skal begynne med avviserne, voksne ikke-brukerne, de som når du spør dem hvorfor de ikke kommer svarer rett ut at de ikke interesserer seg for kunst. Og dem er det fortsatt ganske mange av.

Mangfold og digitalisering

Alle kan ikke, og bør ikke, nå alle. Men nasjonale og regionale institusjoner kan ikke være fornøyd med å nå et tynt sosio-demografisk lag av befolkningen, selv om de når dem i alle livsfaser – fra vugge til grav. En ting er at det ikke er økonomisk bærekraftig. En annen ting er at det er kontraproduktivt i forhold misjonen. En institusjon uten publikumsutvikling fungerer som et ekkokammer eller et speilkabinett, hvor menigheten møter seg selv og besker seg selv og lager forestillinger om seg selv til glede for seg selv. Åpne og inkluderende institusjoner med skarp og kompromissløs kunst i sentrum kan bidra til at samfunnet blir mer åpent og tolerant. Men bare hvis de klarer å engasjere på tvers av kulturer og klasser. Det er i møtet mellom folk med ulik bakgrunn, identitet og politisk tilhørighet at demokratiet og fellesskapet utvikler seg.

Det har vært tverrpolitisk enighet siden 50-tallet om at demokratisering av kulturen er viktig. Kulturell kapital fører til sosial mobilitet. Kulturgodene må fordeles jevnere, av hensyn til publikum – eller folk flest. Men det jeg prøver å få frem er at det er vel så viktig for institusjonen selv – i alle fall for de som vil spille en rolle i samfunnet – og ikke bare holde på for seg selv.

I årets program gir vi mikrofonen til noen få av de mange lederne i feltet som er opptatt av å nå ut til et mangfold av grupper, uten å være mindre opptatt av kunstnerisk utvikling av den grunn. I fem ulike paneler og sesjoner basert på best praksis i feltet, nasjonalt og internasjonalt – kan dere fordype dere i ulike måter å lykkes med publikumsutvikling.

Ved siden av mangfold er digitalisering ett av årets hovedtema. Flere av de parallelle sesjonene handle om hvordan ulike digitale plattformer kan gi oss

verdifull publikumsinnsikt. Jeg mener det er kulturelt ansvarlig å sørge for at institusjonen holder tritt med den digitale utviklingen, hvis ikke faller den fort ut av kulturkalenderen til alle andre enn de mest proaktive. Men vi er ikke ukritisk opptatt av digitalisering som måte å øke deltakelsen på. Vi har gitt plass i programmet til et forskingsprosjekt som har en kritisk tilnærming til hva digitaliseringen av kunst gjør med kunstopplevelsen. Et interessant prosjekt helt i startfasen, som de av dere som er interessert kan bli med å påvirke gjennom å delta på stipendiat Anne Ogundipes sesjon.

Og apropos kunstopplevelsen. Vi skal stikke fingeren inn i det største vepsebolet av dem alle – effektmålinger av kunstopplevelsen. Jeg håper at dere tar ordet når Alan Brown har lagt fram hvordan undersøkelses-verktøyet *Intrinsic Impact* brukes av flere og flere institusjoner i statene.

Mange vil riste oppgitt på hodet ved tanken på måle og veie kunsten. Men jeg mener det er viktig å undersøke alle publikumsutviklende tiltak med et åpent sinn. NPU vil i alle fall fortsette å utfordre etablerte holdninger i feltet, til høyre og venstre, i institusjonene og blant premissleverandørene i kommuner og departementet.

Vi i NPU jobber vi ikke bare med kunnskapsutvikling for dere, men publikumsutvikling for NPU. Og vi har hatt en interessant utvikling i 2015.

NPUs egen utvikling

280 påmeldte på konferansen, mot 298 i fjor, en liten tilbakegang der altså, men mange førstegangsbesøkende og en og annen omvendt ikke-bruker. 90 helt ferske konferansedeltakere og 45 medlemsinstitusjoner som ikke har besøkt konferansen tidligere. Vi har et større mangfold i salen enn tidligere og høyere salgsinntekter enn før. Et raskt blick på deltakerlisten viser at vi klarer å engasjere flere av rollene i kulturlivet enn de faste traverne. I år sitter kunstneriske ledere, direktører og programansvarlige side om side med styrerepresentanter, formidlere og kommunikasjonsfolket i institusjonene, og sammen med forskere og byråkrater.

Noen er her for å utforske hva vi står for og debattere, andre er her for å lære mer og ta med hjem konkrete teknikker i det praktiske arbeidet. Vår fellesinteresse er åpenbart publikum, men også hva det vil si å *utøve kulturelt ansvar*. Denne konferansen utfordrer lederne i feltet. De med programansvar og de som sitter i styrene. De som står i dette spenningsfeltet mellom kunst, økonomi og politikk eller samfunnsansvar. Det er de som er på scenen gjennom hele programmet.

En annen dere vil se mye til er Kristin Valla fra den nystartede mediebedriften Andersen & Valla. De fleste vil huske Kristin fra rollen som redaktør for kulturmagasinet Aftenposten K. Andersen & Valla har samarbeidet med oss om synliggjøring av konferansen. De har laget den videoen dere så i åpningen.

Kristin skal moderere flere av panelene under konferansen, og mot slutten skal hun intervju Erik Ulfsby om redefineringen av "Det norske" .

Rød tråd i programmet

Det går en rød tråd gjennom programmet fra åpningstaleren Dariusz Stola – som snakker om hvordan Polin museet i Warsawa re-forteller historien om de polske jødene til Erik Ulfsby som snakker om re-fortellingen av Det Norske teatret som innflytternes og språk-minoritetenes teater.

Når alt kommer til alt handler publikumsutvikling minst like mye om programmet, hvilke historier som fortelles, av hvem, i hvilke rom, som hvilke budskap vi utvikler i markedsføringen, og hvilke kanaler vi velger.

Og med denne introduksjonen ønsker jeg dere alle en riktig god konferanse-opplevelse.

Vel bekomme!